

Závěr č. 18

ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 7. 11. 2005

- **Ustanovení právnické osoby opatrovníkem podle § 32 odst. 4 správního řádu**

Opatrovníkem podle § 32 odst. 4 správního řádu může být též právnická osoba a to zejména v případech, kdy opatrovníkem nelze ustanovit vhodnou fyzickou osobu. Kritérium vhodnosti je třeba posuzovat především z hlediska vztahu opatrovníka a opatrovance a z hlediska schopností a možností opatrovníka zastupovat opatrovance.

Odůvodnění:

Podle § 32 odst. 4 správního řádu správní orgán ustanoví opatrovníkem toho, u koho je osoba, jíž se opatrovník ustanovuje, v péči, nebo jinou vhodnou osobu. Poradní sbor ke správnímu řádu se na svém zasedání zabýval otázkou, zda je možné ustanovit opatrovníkem právnickou osobu, respektive zda lze za jinou vhodnou osobu považovat také právnickou osobu.

Z díkce § 32 odst. 4 správního řádu lze dovodit, že v obecné rovině správní řád nevyklučuje ustanovení právnické osoby opatrovníkem, neboť hovoří o osobě, kterou lze rozumět osobu fyzickou i právnickou. Pro srovnání lze uvést, že podle soudní praxe může být opatrovníkem ustanovena právnická osoba. Při řešení otázky, zda lze v konkrétním případě ustanovit opatrovníkem právnickou osobu, je tedy třeba vycházet z požadavků, které správní řád na opatrovníka klade. Prvním kritériem je skutečnost, že ustanovovaný opatrovník má opatrovance v péči. Toto kritérium cílí zpravidla na fyzické osoby, které pečují o opatrovance (u osob zvláště těžce zdravotně postižených nebo u osob stížených přechodnou duševní poruchou). Osoba, která má opatrovance v péči, však může být rovněž právnickou osobou (ústav pečující o těžce zdravotně postižené). I v takovém případě však lze postupovat podle kritéria vhodnosti a ustanovit opatrovníkem osobu v příbuzenském poměru k opatrovanci, pokud je zřejmé, že bude tato osoba lépe hájit oprávněné zájmy opatrovance. Též v soudní praxi, kde je upřednostňováno ustanovení vhodné fyzické osoby (např. v příbuzenském poměru) před ustanovením právnické osoby nebo pracovníka soudu. Přitom lze předpokládat, že např. osoba v příbuzenském poměru bude hájit zájmy opatrovance lépe než právnická osoba, která jej má v péči.

V případě ustanovení právnické osoby opatrovníkem rovněž mohou vznikat komplikace při jednání právnické osoby ve správním řízení. Úkony v řízení činí právnická osoba prostřednictvím konkrétní fyzické osoby. Pokud u této osoby budou zjištěny skutečnosti, na jejichž základě lze mít důvodně za to, že má takový zájem na výsledku řízení, který odůvodňuje obavu, že nebude řádně hájit zájmy opatrovance, správní orgán by mohl podle § 32 odst. 7 usnesením zrušit ustanovení právnické osoby opatrovníkem a místo právnické osoby ustanovit opatrovníkem někoho jiného. Pro zajištění efektivního a hospodárného průběhu správního řízení by však bylo vhodné, aby správní orgán v první řadě zjistil, zda konkrétní „zájem na výsledku řízení“ je takové povahy, že ho lze shledat pouze u jednotlivé fyzické osoby, která za právnickou osobu jedná, nebo zda lze očekávat, že stejný zájem budou mít i další fyzické osoby, které by funkci opatrovníka v právnické osobě mohly fakticky vykonávat. V případě, že zájem na výsledku řízení má pouze jednotlivá fyzická osoba, může jako postačující opatření správní orgán vyzvat právnickou osobu, aby prováděním konkrétních úkonů v řízení, které vyplývají z postavení opatrovníka, pověřila jinou fyzickou osobu.

Právnická osoba tedy může být ustanovena opatrovníkem v případě, že jí svědčí kritérium vhodnosti podle § 32 odst. 4 správního řádu. Taková situace může nastat v případě, kdy nelze ustanovit opatrovníkem vhodnou fyzickou osobu, záleží však vždy na okolnostech konkrétního případu. Kritérium vhodnosti je třeba posuzovat nejen z hlediska vztahu opatrovníka a opatrovance (např. z existence příbuzenského poměru mezi těmito osobami nebo ze skutečnosti, že žijí ve společné domácnosti), ale také z hlediska schopností a možností opatrovníka zastupovat opatrovance (za formální lze považovat postup, kdy správní orgán ustanoví opatrovníkem nemocnou osobu vysokého věku nebo osobu v příbuzenském poměru k opatrovanci, která má místo skutečného pobytu ve velké vzdálenosti bydliště opatrovance i od sídla správního orgánu, neboť lze předpokládat, že takový opatrovník nebude řádným způsobem hájit zájmy opatrovance, respektive řádný výkon funkce opatrovníka pro ni bude znamenat nepřiměřenou zátěž).

Pokud nelze opatrovníkem ustanovit osobu, o které lze předpokládat, že má zájem na ochraně práv opatrovance (např. z důvodu příbuzenského poměru nebo z jiných osobních důvodů), je možné uplatnit řešení užívané u soudů, tedy ustanovit opatrovníkem zaměstnance správního orgánu (důvod vhodnosti lze spatřovat ve snadném kontaktu správního orgánu s tímto opatrovníkem nebo v erudici opatrovníka). V takovém případě se ovšem z hlediska ochrany práv opatrovance může jevit jako vhodnější zvolit opatrovníkem právnickou osobu

(např. ústav pečující o opatrovance, obec, kde má opatrovanec místo trvalého pobytu nebo faktické bydliště), neboť lze předpokládat, že tato právnická osoba bude lépe hájit zájmy opatrovance. Je třeba podotknout, že § 32 odst. 4 správního řádu dává správnímu orgánu správní uvážení, aby v mezích výše popsaných kritérií podle okolností konkrétního případu zvážil, která osoba je vhodná k výkonu funkce opatrovníka.